Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto
sanna.turpeinen@eduskunta.fi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston lausuntopyyntö

Opetushallituksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle vuoden 2018 lisätalousarvioksi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on pyytänyt Opetushallitukselta lausuntoa liittyen hallituksen esitykseen vuoden 2018 lisätalousarvioksi. Lisätalousarvio sisältää monia määrärahalisäyksiä, joita kaikkia Opetushallitus pitää erittäin kannatettavina. Tässä lausunnossa Opetushallitus käsittelee näistä erikseen muutamia.

Tasa-arvoisen peruskoulun tavoitteet ja toimet

Hallituksen esityksen määrärahaesitys (10 milj. euroa) koskee tasa-arvoisen peruskoulun tavoitteiden ja toimien toimeenpanon tukea. Suomen 100-vuotisjuhlavuonna pohdittiin laajasti muun muassa eri puolilla Suomea järjestetyissä tilaisuuksissa suomalaiselle peruskoululle tulevaisuuden tavoitteita. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettamissa parlamentaarisessa ryhmässä, tutkija- ja asiantuntijaryhmässä sekä Opetushallituksen vetämässä toimeenpanoryhmässä muotoiltiin kuuleisten pohjalta tavoitteet ja toimet kansalliselle tasolle, opetuksen järjestäjän tasolle, koulun ja oppilaan tasolle sekä kasvuyhteisön tasolle. Tällä hetkellä Opetushallituksen vetämä seurantaryhmä priorisoi ja vauhdittaa tavoitteiden toimeenpanoa.

Koulunsa aloittavien lasten lähtökohdat ovat entistä moninaisemmat. Kodin, kavereiden, muun kasvuympäristön ja mediatodellisuuden vaikutus näyttää kasvaneen. Jotta koulu pääsee tavoitteeseensa, se tarvitsee työrauhaa keskittyäkseen olennaiseen. Siitä syystä kansallisen päätöksenteon, koulutuksen järjestäjien päätösten ja kasvuympäristössä tehtävien ratkaisujen on tuettava nykyistä paremmin koulujen arkea. Jotta peruskoulun yhdenvertaisuus sekä yksilön että koulutusjärjestelmän tasolla voidaan saavuttaa, tarvitaan systemaattista kehittämistyötä, sitoutumista ja kunkin toimijatason päätöksiä tavoitteiden toteutustavoista, tärkeysjärjestyksestä, vastuista ja aikatauluista. Toimeenpanon tuen vauhdittamiseksi esitetyllä 10 miljoonan euron määrärahalla voidaan merkittävästi tehostaa toimeenpanoa.

Lukiokoulutuksen tutoropettajamallin pilotointi

Lukiokoulutuksen tutoropettajatoiminnan tavoitteena on edistää suomalaisen lukiokoulutuksen uudistamista osana Uusi lukio -ohjelmaa sekä lukion uusien opetussuunnitelmien 2020 valmistelu- ja jalkauttamisprosessia. Tutoropettajien

tehtävänä on tukea opettajayhteisöä toimintakulttuurin muutoksessa, uuden pedagogiikan toteuttamisessa ja digitaalisuuden tarkoituksenmukaisessa hyödyntämisessä. Pilotoinnin tavoitteeksi on asetettu tutoropettajatoiminnan käynnistäminen ensi lukuvuoden aikana noin puolessa Suomen lukioista.

Opetushallituksen kautta tapahtuva avustushaku voidaan käynnistää lukiokoulutuksen järjestäjille syyskuussa. Avustusta voidaan käyttää tutoropettajien kouluttamiseen ja muuhun osaamisen kehittämiseen sekä varsinaiseen tutoropettajien työhön: muille opettajille annettavaan yleiseen tai yksilölliseen vertaisneuvontaan, -ohjaukseen ja -koulutukseen. Avustuksella voidaan myös edistää tutoropettajatoiminnan paikallista ja alueellista suunnittelua, organisointia ja yhteistyötä. Pilottihankkeen tuloksena lukioihin syntyy toimivia, paikalliset tarpeet ja olosuhteet huomioon ottavia, erilaisia tutoropettajamalleja. Malleja on tarkoitus levittää myös pilotoinnin ulkopuolisiin lukioihin.

Tutoropettajatoimintaa on perusopetuksen puolella kehitetty ja käynnistetty jo lähes kaikissa Suomen kunnissa. Tutoropettajia on noin 2 300 ja toiminnassa mukana olevien opetuksen järjestäjien piirissä on 99 % kaikista perusopetuksen opettajista ja oppilaista. Perusopetuksen tutoropettajatoimintaa on avustettu vuosina 2016 ja 2017 yhteensä 17,3 miljoonalla eurolla. Perusopetuksen tutoropettajatoimintaan käynnistetään kolmas hakukokonaisuus syksyllä 2018, jonka yhteydessä tämä lukion pilotointi voidaan käynnistää.

Valtinosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin

Vuoden 2018 alusta aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoistustaidon koulutus siirtyi työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle, osaksi koulutusjärjestelmää. Osa ohjautuu aikuisten perusopetukseen, joka myös uudistettiin. Lisäksi käynnistettiin uusi maahanmuuttajille tarkoitettu vapaan sivistystyön lukutaitokoulutus, jonka kaikkia kohderyhmiä ei aiemmin pystytty huomioimaan rahoituksessa opiskelijamäärälisäyksinä (esim. kotivanhemmat). Tarve kohdentuu erityisesti vuosille 2018–2020, jolloin vuoden 2015 turvapaikanhakijoista oleskeluluvan saaneiden ennakoidaan hakeutuvan koulutukseen. Samanaikaisesti joudutaan purkamaan aikaisemmin syntynyttä patoutunutta kysyntää.

Suomessa on jopa 600 000 työikäistä, joilla on heikot perustaidot (lukutaito ja/tai numerotaito alle taitotason 2) ja jopa miljoonalla on vaikeuksia tietoteknisissä taidoissa. Aliedustettujen ryhmien osaamisen kehittämisen tueksi tarvitaan uusia vaikuttavia, kohdennettuja keinoja. Tarkoitus on käynnistää vapaan sivistystyön oppilaitoksissa matalan kynnyksen koulutusta henkilöille, joilla on puutteelliset digitaidot ja heikot perustaidot. Opetushallituksella on valmius käynnistää tarkoitusta varten sähköinen valtionavustushaku vapaan sivistystyön koulutuksen ylläpitäjille elokuussa 2018.

Opetusneuvos Leena Nissilä